

Ze raapt een dik koord van de grond waaraan ze het dier langs een parcours van pionnen leidt. Onderwijl spoort ze hem aan, geregeld achterom kijkend. Jip volgt gedwee. Soms veren zijn zachte oren overeind om geluid op te vangen en draait hij zijn hoofd om. Alexandra wacht dan geduldig alvorens verder te lopen.

Nee, dan maatschappelijk werker Debbie. Kordaat stapt zij op de pionnen af, op de voet gevolgd door Jip. Ze manoeuvreert hem probleemloos langs de obstakels. Eén keer loopt ze tegen hem aan. 'Kijk wat een verschil!' roept trainer Pollyanna. Alexandra is volgens haar duidelijk een sociaal-emotioneel gerichte leider. Ze spoort Jip aan, maar maakt niet duidelijk genoeg wat ze wil, en dus raakt Jip afgeleid en accepteert hij haar niet altijd als leider. Debbie daarentegen is het voorbeeld van een taakgerichte leider. Zij gaat zo op in haar taak dat ze weinig acht slaat op het paard en tegen hem aanbotst. De feedback komt Debbie en Alexandra bekend voor. 'Paarden kunnen niet liegen,' verklaart trainer Wendela. 'Zij geven eerlijke feedback, gebruiken geen stereotypen, hebben geen verborgen agenda. Hun reacties worden alleen beïnvloed door het gedrag van de leider.' Paarden spiegelen ook gedrag, zo blijkt uit een andere oefening. 'Als jij dominant doet, dan accepteert het paard je als leider en gedraagt het zich onderdanig,' aldus Wendela. 'Maar ben je té dominant, dan loopt het paard bang weg.' 'En meldt je werknemer zich ziek,' vult een manager aan. Te amicale bazen moeten juist weer aan leiderschap inboeten. Dat is precies wat de paarden laten zien. Als Wouter met zijn koekjes staat te zwaaien en zoete woordjes fluistert, geeft de merrie geen strobreed toe. Wanneer hij op aanwijzing van de trainers rechtop gaat staan en kalm gebaart, komt er eindelijk beweging in het dier. 'Confronterend,' vindt

Wouter. 'Een paard heeft mij zojuist geleerd dat ik duidelijker en dominanter moet zijn tegenover mijn werknemers. Dat geeft te denken.'

Carolina Lo Galbo

REVOLUTIONAIRE CHINEES

Niets is Nederlandse dan een Chinees-Indisch restaurant. 'Iedereen die in China is geweest, weet dat je in heel China geen babi pangang kunt krijgen,' zegt Kamwoj Man. Ze is de dochter van Kwai Man die met zijn vrouw al jaren het restaurant Lin Far in de Kanaalstraat draaiende houdt. Het restaurant is vanaf 1968 dé Chinees van Lombok, de multiculturele wijk van Utrecht. In het begin stond er een rij Nederlanders met pannetjes tot op straat. Maar de laatste jaren gaan de zaken niet goed. Er zijn nu ook de afhaal-Thai, de afhaal-Indiër en de afhaal-Japanner. De omzet daalt, personeel is moeilijk te krijgen en het werk is fysiek zwaar.

Het echtpaar Man besloot dit jaar te stoppen met het restaurant. En dochter Kamwoj is bereid de zaak over te nemen. Iedereen blij, zou je zeggen. Er is één probleempje: Kamwoj is in Nederland opgegroeid en wil alles anders doen. Op het raam van het restaurant hangt sinds kort een kleurenprint van een mooi vormgegeven poetische naam: 'Jasmijn en Ik'. Zo gaat het nieuwe restaurant heten.

'Ik heb het heel streng aangepakt. Mijn vader blijft in de keuken werken, maar moet een vis neerleggen zoals ik dat wil. En hij mag niets decoreren met geribbelde wortels.' Verse kruiden, veel vis en biologische groenten, daar draait het om in het nieuwe restaurant. 'Ik wil ook theeproeverijen gaan houden zoals in China, dan mag je een uur gratis thee komen drinken en kletsen met hapjes erbij. En ik wil een Nederlandse hulpkok in de keuken. Zodat mijn vader eindelijk een beetje Nederlands leert. Hij keek wel een beetje sp

toen hij dat hoorde.'

Kamwoj is het gesprek van de dag in de Chinese gemeenschap van Utrecht en omstreken. Een Chinees voor Nederlanders met authentiek Chinese gerechten? Een ongehoord plan.

Vader en dochter verschillen over vrijwel alles van inzicht. 'Mijn vader wordt nooit echt boos, maar hij moppert in het Chinees. Eigenlijk heeft hij maar één vaste uitdrukking. "Het is lastig," zegt hij dan. En dan zeg ik altijd: ja, jij vindt alles lastig. Ik moet hem uitleggen dat de tijden veranderd zijn. Mijn ouders denken echt nog steeds dat al die grote Hollanders heel veel vlees willen eten.'

Het is voor Kamwoj onmogelijk

voor ieder van ons, terwijl hij zich ook in het zweet werkte voor de Nederlandse klanten. We woonden boven het restaurant en namen het eten mee naar boven. Het lekkerste vond ik sint-jakobsschelpen met gedroogde garnalen en peperolie. Dat is zó lekker! Dat komt zeker op de kaart. Ik kreeg altijd veel te veel. Als ik daar wat van zei, wuifde hij dat weg. Het was zijn manier om ons te laten merken dat hij van ons hield. Dat is heel Chinees. Ze zeggen niet: "Hoe gaat het met je?" Ze zeggen: "Heb je al rijst gegeten?" Vroeger begreep ik dat nooit.' Tot haar veertiende had Kamwoj zelfs nooit babi pangang gegeten. 'Maar toen ik ouder werd,

haar vader te overtuigen van het tegendeel. 'Mijn ouders zijn laag opgeleid en spreken de taal nauwelijks. Zonder restaurant hadden ze hier niet kunnen overleven met vier kinderen. Dus risico's nemen met het restaurant, dat dóé je niet.'

Vader en dochter vinden elkaar wel als het over puur over eten gaat.

'Als ik over de menukaart van Jasmijn en Ik praat, wordt hij razend enthousiast. Hij vindt het heel leuk om over eten na te denken en kan fantastisch koken. Voor ons maakte mijn vader altijd authentiek Chinees, aparte dingen

was ik wel nieuwsgierig naar wat de mensen in het restaurant aten, dus ging ik ook eens babi pangang proberen. Ik vond het heel lekker! Vanaf dat moment ging ik elk dag vanuit school eerst een bord babi pangang halen. Mijn vader vond het verschrikkelijk. Babi pangang is niet gezond.'

Nu babi pangang van de kaart verdwijnt, maakt vader Man zich opnieuw zorgen, net als de rest van de Chinese gemeenschap. Ook oudere Lombokkers zijn niet enthousiast. 'Soms komt er op de Kanaalstraat iemand op me aflopen met een zwaaiende wijsvinger: "Als jul